Poštnina plačana v gotovini

Sped. in abbon. post. - II Gruppo

Katoliški GLAS

Uredništvo in uprava: Gorica, Riva Piazzutta štev. 18
Poštno ček. račun: štev. 9-12410

Cena: Posamezna štev. L 25
Naročnina: Mesečna L 110
Za inozemstvo: Mesečno L 190

Leto IV. - Štev. 14 | Gorica - 3. aprila 1952 - Trst | Izhaja vsak četrtek

SMRTI NAPROTI?

Vse naše še tako skrbno narodno delo bo zaman, če ne bo dobival naš narod novega in dovolj številnega naraščaja. Brez ljudi ni naroda. Narod, ki potrebuje več krst kot zibeli, gre smrti naproti. Mi nismo morda še tako daleč, a nedvomno smo v nevarnosti, da zaidemo na to opolzlo pot, s katere navadno ni več rešitve. Posebno velja to za našo tukajšnjo manjšino, ki je izpostavljena naravnemu asimiliranju in dostikrat tudi protinaravnemu, nasilnemu raznarodovanju. Koliko otrok smo izgubili s krivično odredbo, da otroci slovenskih optantov ne smejo posečati slovenskih šol! Koliko Beneških Slovencev je zaradi pomanjkanja šol izgubilo narodno zavest! In koliko je zopet naših deklet, ki se poročijo z mladeniči druge narodnosti in ki so za naš narod navadno izgubljena, ker skoro nobena noče svojih otrok naučiti slovenske govorice. In koliko je naših družin, ki zaradi koščka kruha zatajijo svoje narodno prepričanje ter pošiljajo svoje otroke prostovoljno v tuje šole ter še celo doma nočejo govoriti z njimi v domačem jeziku!

Toda vse to bi naša tukajšnja manjšina prenesla, ako bi dobivala dovolj novega naraščaja. Tega naraščaja pa je od leta do leta vedno manj. Tega dejstva si ne smemo več prikrivati, ker bi sicer prezrli glavno nevarnost, ki preti naši manjšini. Nimamo pri roki natančnih statističnih podatkov o letnem prirastku naše manjšine, a iz raznih dejstev smemo sklepati, da je število rojenih otrok leto za letom manjše in da se bližamo dnevu, ko bo tudi naša manjšina štela več smrtnih kot rojstnih slučajev. To ni nobeno pretiravanje, ampak čista in gola resnica.

Kaj pa je temu vzrok? Ali je postalo našo ljudstvo manj rodovitno? Ne verjamemo. Ali so pa morda slabe gospodarske razmere? Tudi to ne drži, kajti naši ljudje živijo in se oblačijo bolje, kot so se v preteklosti, tako da se je njihova življenjska raven v primeri z dobo pred prvo svetovno vojno izdatno zvišala. Poleg tega vidimo, da imajo premožnejše družine na splošno manj otrok kot uboge družine. Iz tega sledi, da niso premoženjske razmere glavni vzrok sedanjega padanja rojstev. Francija in nordijske države so nedvomno zelo bogate države, in vendar imajo najmanjši letni prirastek prebivalstva v Evropi.

Glavni vzrok je versko moralnega značaja. Z naraščajočo civilizacijo izgubljajo ljudje vedno bolj in bolj smisel za dolžnosti krščanskega zakona. Nekdaj je veljalo načelo, da mora biti v zakonu toliko otrok, kot jih je določil Bog. Dandanes so mnogi zavrgli to načelo ter postavili novo: otrok naj bo le toliko, kot jih more družina komodno preživeti. Nekdaj so bile matere ponosne na svoje številne otroke, dandanes se jih sramujejo. Sistem enega ali dveh otrok se vedno bolj širi med ljudmi in nevarnost je, da temu sistemu tudi naš narod zapade.

Kam pa vodi ta sistem? V smrt, v neizogibno smrt naše narodne manjšine! Gozd, v katerem posečemo več dreves, kot jih nanovo zasadimo, bo prej ali slej iztrebljen; drevo, ki mu izpodsekamo življenjske korenine, mora po sili usahniti. Ista usoda čaka tudi našo narodno manjšino, če ne bo dobivala dovolj številnega naraščaja.

Mnogi se tolažijo z dejstvom, da je tudi naravni prirastek naših narodnih sosedov vedno manjši. Toda to je prazna tolažba. Res je sicer, da znaša naravni prirastek prebivalstva v Julijski Krajini manj kot šest ljudi na tisoč prebivalcev in da tega prirastka v Piemontu sploh ni, a ravno tako je res, da znaša letni prirastek v južni Italiji in na otokih od 14 do 19 prebivalcev na tisoč prebivalcev, tako da je srednji letni prirastek skupnega italijanskega prebivalstva še vedno dovolj visok. Četudi bi bila severna Italija glede prirastka pasivna, bi južna Italija izravnala njene izgube na ljudeh, kar se v gotovem oziru faktično že danes godi. Vse drugače pa je pri nas, ki smo nase navezani in ki bi svojega premajhnega letnega prirastka ne mogli kriti od drugod.

Vprašanje narodnega prirastka ni torej samo teoretično, ampak skrajno aktualno. Na to naj bi pomislili posebno tisti, ki jim ljubezen do naroda ni prazna beseda, ki pa kljub temu iz napačnih, sebičnih in nekrščanskih razlogov izpodrezajo korenine našemu narodnemu drevesu. Narod brez novih poganjkov, brez zadostnega naraščaja ne more živeti. Slučaj krminske šole, ki so jo zaradi pomanjkanja otrok zaprli, je, ne da bi se hoteli spuščati v razpravo o upravičenosti tega ukrepa, dovolj zgovoren.

Pa

Odmevi tržaških dogodkov

V Italiji

Končno se zdi, da so se demonstracije in manifestacije že vsi naveličali in da so se vznemirjeni duhovi vsaj nekoliko pomirili. Ulice bodo verjetno mirne. Zato pa bo odslej bolj živahna italijanska diplomacija in tisk. Zelo delaven je ves čas posebno italijanski veleposlanik Brosio v Londonu, ki je imel že več daljših razgovorov z angleškim zunanjim ministrom Edenom. Eden pa je podal o tržaških dogodkih važno izjavo v angleškem parlamentu, predno se je razgovarjal z Brosijem. Eden je obsodil tržaške dogodke in jih označil za delo »neofašističnih sil« na Tržaškem; drugače je odobril v celoti delo anglo-ameriške vojaške uprave v Trstu. Izjavil pa je med drugim tudi, da mu je zelo pri srcu, da bi ti dogodki ne rušili prijateljskih odnosov med Italijo in Anglijo. V razgovoru z Brosijem pa je Eden izjavil, da ostane Anglija zvesta tristranski izjavi. Največji pozitivni uspeh italijanskega veleposlanika Brosija v Londonu pa je bil pristanek Anglije in Amerike na konferenco med Ameriko, Anglijo in Italijo, ki naj bi se vršila proti koncu tega tedna v Londonu. Na to konferenco Jugoslavije do danes še niso povabili. Namen konference je, da se v eni ali drugi obliki omogoči tudi udeležba Italije v upravi cone A Svobodnega tržaškega ozemlja. Do danes pa ni niti Anglija niti Amerika prevzela kakšne določene obveznosti napram Italiji. Obe vodilni zapadni državi zaenkrat le »poslušata« predloge, ki jih stavi Italija v tej zadevi. Bržkone ne bo tudi zgoraj imenovana konferenca obrodila že dolečenih sklepov. Tisk pa razpravlja o raznih možnostih; na tržaško ozemlje naj bi na primer prišla tudi italijanska vojska in civilna uprava naj bi se izročila v celoti ali pa deloma Italijanom. Med tem je zavezniška vojaška uprava razpisala za cono A občinske volitve, ki naj se vršijo 25. maja. Uveljavila je tudi sistem povezanih list. Italijanski tisk pa poroča, da se današnja anglo-ameriška uprava protivi temu, da bi delila breme uprave z Italijo. Današnja uprava Trsta je namreč mnenja, da je vedno zelo težko določiti pravice mešanih vlad in uprav, posebno še mednarodnih. Take vlade imamo v Nemčiji in Avstriji in vsi vemo, da smo se le z največjimi žrtvami, hrabrostjo in modrostjo Anglije, Francije in Amerike rešili pred tretjo svetovno vojno zaradi hudih sporov med štirimi zavezniškimi vladami v Nemčiji. Vsem nam je še v spominu zračni most v Berlinu. Današnja tržaška uprava želi vladati sama ali pa oditi. Spremembe na današnji vladi in upravi v Trstu morejo biti le malenkostne, ali pa naj Italija prevzame v celoti vso odgovornost za upravo cone A ter nadomesti anglo-ameriško upravo. Današnja uprava je mnenja, da bi taka rešitev tržaškega problema morda za vedno onemogočila, da bi se tudi cona B, ki je danes pod izključno upravo Jugoslavije, kdajkoli izročila v celoti ali deloma Italiji. »Ta strah pa je«, tako dostavljajo razni listi v Italiji, »tudi med Italijani zelo razširjen.« Italijanom je danes bolj pri srcu cona B kot cona A. Vplivni angleški list »Times« je 29. marca pisal, da bi se moglo tržaško vprašanje takole rešiti, da bi Italija prevzela vso odgovornost za upravo cone A ter zaprosila Anglo-Amerikance, da bi njihove vojaške sile ostale v Trstu na osnovi in v okviru atlantskega pakta. Pravni položaj anglo-ameriške vojske v Trstu bi bil tako podoben položaju ameriških zračnih sil v Angliji. A tudi po »Timesu« predlagane rešitve se Italija boji, ker bi nevarnost, da izgubi za vedno cono B, ostala tudi v tem slučaju. Saj pravi znani angleški list »»Manchester Guardian« docela jasno, da ne more Anglija na mednarodnem polju ničesar pozitivnega podvzeti v pogledu cone B. Anglija sicer lahko diplomatsko vpliva na Jugoslavijo, toda ne more Tita prisiliti, da cone B zapusti in jo izroči Italiji. Zato ne ostane nič drugega kot sporazum med Italijo in Jugoslavijo. Angleška vlada je pozvala v London glavnega zastopnika anglo-ameriške tržaške uprave generala Wintertona. V Rimu pa se je v torek vršila seja italijanske vlade, ki je bila v celoti posvečena tržaškemu vprašanju. Kaj več pozitivnega bomo lahko poročali v prihodnjem političnem pregledu.

V Jugoslaviji

Na tržaške dogodke, diplomatske razgovore ter demonstracije v Italiji je v preteklem tednu kaj živahno odgovorila Jugoslavija. Tudi v mnogih jugoslovanskih mestih, tako v Ljubljani, Mariboru, Sarajevu, Zagrebu, Beogradu in drugod so se vršila protestna zborovanja. Posebno Beograd je zbral na svoji protestni manifestaciji do 100.000 ljudi. »Tujega nočemo, svojega ne damo«, »Vprašanje Trsta ni mogoče reševati brez Jugoslavije«, »Dol s podpihovalci nove vojne«, »Dol s profašisti in kominformisti«, taka in podobna gesla so izzražala v Beogradu in drugod po Jugoslaviji protestna zborovanja ljudskih množic. Eden izmed govornikov, univerzitetni profesor Šahović, je med drugim tudi izjavil, »da je treba opozoriti poštene ljudi na zapadu, da je bila italijanska vojska v nedavni preteklosti na oni strani barikad.« Govornik Dakič pa je opozoril, da Italija ne more biti članica OZN, dokler ne reši na svoji zemlji osnovnih vprašanj, kot vprašanje pravic narodnih manjšin.

Seja drž. skupščine v Beogradu

V soboto se je vršila seja jugoslovanske državne zbornice v Beogradu. Na seji je bil prisoten celoten diplomatski zbor, navzočih je bilo veliko inozemskih časnikarjev; seje se je udeležil tudi Tito. Glavni govor na tej popoldanski seji pa je imel pomočnik jugoslovanskega zunanjega ministra Leo Mates. Mates je najprej govoril o splošnih osnovah jugoslovanske zunanje politike, ki so obramba neodvisnosti države, krepitev odnosov z vsemi državami, ki želijo sodelovati z Jugoslavijo, zlasti aktivno sodelovanje z Zvezo narodov in v vseh mednarodnih ustanovah.

Nato je Mates govoril o odnosih med Jugoslavijo in Italijo, in posebno še o Svobodnem tržaškem ozemlju. Govoril je o predzgodovini dogodkov, ki so dovedli do ustanovitve STO-ja. Posebno pa je Mates v svojem govoru ožigosal postopanje predfašistične in fašistične Italije proti jugoslovanski narodni manjšini, Slovencem in Hrvatom, v Italiji. To postopanje je pomočnik zunanjega ministra označil za brutalno raznarodovanje. Raznarodovanje se ni omejilo le na zatiranje narodnega šolstva in drugih slovensko-hrvatskih kulturnih ustanov, temveč materni jezik je bil docela zabranjen, izvrševal se je popolni gospodarski pritisk, da bi se velike jugoslovanske množice prisilile na izseljevanje, da bi na njihovo mesto stopili italijanski naseljenci; prišlo je celo do izpremembe imen na nagrobnih spomenikih. Vsi ti ukrepi so v veliki meri vplivali in še danes vplivajo na spremembo nacionalnega položaja prizadetega področja. Zato ni mogoče pristati na rešitev vprašanja STO, ne da bi se upošteval učinek teh ukrepov na tamkajšnje prebivalstvo. Če bi spregledali to raznarodovanje, bi s tem te postopke tudi odobrili. Nato je Mates poudaril, da je Jugoslavija podpisala mirovno pogodbo le v interesu miru; mirovna pogodba pa ni rešila spornih vprašanj, temveč nasprotno. Da bi se sporna vprašanja med Jugoslavijo in Italijo porazumno rešila, je Jugoslavija že davno izrazila željo in jo večkrat ponovila in še pred kratkim, da se sporazumno z Italijo reši vprašanje STO. Sporazumna rešitev tega vprašanja bi odprla vrata za prijateljsko sodelovanje med obema državama na vseh poljih. To bi bilo v obojestransko korist, pa tudi velik prispevek k ohranitvi in učvrstitvi miru v tem delu sveta, tako je dejal Mates. Italijanski tisk je že večkrat, pred tržaškimi dogodki in po njih, sprožil misel, da bi se tržaško vprašanje rešilo z ljudskim glasovanjem, plebiscitom. Jugoslavija je to pot do plebiscita prvič zavzela svoje stališče. Mates je glede tega izjavil tole: »Nimam namena oporekati upravičenosti take rešitve kot enega izmed mogočih izhodov iz današnjega položaja. Z ozirom na to pa, kar sem rekel o preteklosti raznarodovalne politike Slovencev in Hrvatov na tem področju, ne verjamem, da bi kdorkoli lahko trdil, da se ta plebiscit lahko izvede, če se prej ne popravi to, kar je bilo storjeno na škodo Jugoslovanov. Zato je potrebno ustvariti nov položaj na STO-ju in pristati na to, da novo stanje vlada več let.« Govori se, da je Jugoslavija javila Italiji uradno, da pristaja na plebiscit po 15 letih, oziroma 10 letih, ko se uvede v STO novo stanje, to je sovladanje Jugoslavije in Italije v Trstu pod guvernerjem, ki naj se izmenja v določenem roku med Italijo in Jugoslavijo. Mates je ob koncu tudi izjavil, da morebitni sklepi londonske konference ne morejo vplivati na stališče jugoslovanske vlade do vprašanja STO.

31. marca je pa govoril Tito. Ostro je obsodil sedanje barantanje okoli Trsta. Med drugim je dejal tudi »da Jugoslavija ni nikdar izdala zaveznikov, dočim jih je Italija večkrat!« O Titovem govoru prihodnjič kaj več.

Trumanova odpoved

Najvažnejši politični dogodek preteklega tedna pa se je odigral v New Yorku na praznovanju tako zvanega »Jefferson dinner«, to je kosila, ki ga demokratska stranka praznuje v spomin svojega voditelja vsako leto 29. marca. Vsak udeleženec tega kosila je moral plačati 100 dolarjev; prispevek gre v glavnem v strankin volilni fond. Udeležencev pa je bilo 5000. Pri kosilu je imel Truman velik politični govor. V njem je na oster, a dostojen način obračunal z republikansko stranko, ki ima nezdrave osnove v notranji in zunanji politiki. Truman je napovedal sigurno zmago svoje stranke pri prihodnjih volitvah, če se bo držala svojih načel, ki so jo vodile od zmage do zmage. Danes pa govori Amerika in ves politični svet o dalekosežni izjavi, ki jo je Truman podal časnikarjem takoj po svojem govoru. Današnji predsednik Amerike je namreč odločno izjavil, da se odpoveduje kandidaturi za prihodnje volitve v mesecu novembru. Amerika bo torej dobila novega predsednika; vprašanje je le, ali bo ta demokrat ali republikanec.

Francija in Tunis

Francija je, kakor smo javili v predzadnjem političnem pregledu, dobila pod vodstvom Pinaya, svojo novo, močnejšo vlado. Po par tednih vladanja novega moža se je Francija znatno, zlasti gospodarsko, popravila. Tuj in domač tisk piše, da se je Pinayu posrečil mali čudež. Cene so raznemu blagu znatno padle, frank se je znatno dvignil. Francoz je dobil zopet zaupanje v svojo valuto. Gospodarski dvig in zaupanje v boljšo bodočnost pa je omogočilo uspešen nastop tudi v mednarodni politiki. To se je videlo prvič, ko je šlo za odgovor na rusko noto o mirovni pogodbi glede Nemčije, in drugič, ko se je posrečilo napraviti, vsaj za enkrat, mir v Tunizu, kjer so v zadnjem času vladale precej neurejene razmere.

CVETNA NEDELJA

Iz svetega evangelija po Mateju *(21, 1-9)*

»Tisti čas, ko se je Jezus približal Jeruzalemu in prišel do Betfage ob Oljski gori, je poslal dva učenca in jim naročil: »Pojdita v vas, ki je pred vama, in takoj bosta našla oslico privezano in žrebe pri njej. Odvežita ju in pripeljita k meni. In če bi vaju kdo kaj vprašal, recita: ‚Gospod ju potrebuje'; in takoj ju bo pustil.« — To vse pa se je zgodilo, da se je spolnilo, kar je bilo napovedano po preroku, ki pravi: »Povejte hčeri sionski: ‚Glej, tvoj kralj prihaja k tebi, krotak in sedeč na osliču, žrebetu vprežne oslice'.« — Učenca sta šla in storila, kar jima je bil Jezus naročil. Pripeljala sta oslico in žrebe; in položili so nanju svoja oblačila in so ga nanja posadili. Zelo veliko ljudi je razgrnilo na pot svoje plašče; drugi pa so sekali vejice z dreves in jih stlali po poti. Množice pa, ki so šle pred njim in za njim, so vzklikale: »Hozana sinu Davidovemu! Blagoslovljèn, ki prihaja v imenu Gospodovem!«

*

EDINSTVEN TRIUMF

Nekaj dni pred Gospodovo smrtjo se je izvršil in Gospod sam ga je hotel.

Kralji in poglavarji ljudstev, veliki generali in zmagovalci največjih bitk slavijo svoja zmagoslavja, potem ko *so bitko že dobili*,, ko ves svet o njih govori in jih proslavlja. Gospodovo zmagoslavje je svoje vrste. Niso mu poti pripravile velike zmage, saj pravi prav za prav svojega dela še ni izvršil. Skrito je njegovo zmagoslavje, triumf skritega kralja vesoljstva, kakor je skrito njegovo kraljestvo, ki *je kraljestvo duš*. Je to zmagoslavje kralja, ki gre dovrševat svojo bitko, on je gotov zmage, toda ne s prelivanjem krvi drugih, ampak s *prelivanjem svoje lastne svete Krvi do zadnje kaplje. In samo svoje Krvi!* Kako globok je ta triumf Gospodovalca zemlje, ki bo na oltarju svoje lastne daritve ob Očetu združil in odrešil vse zemlje v ljubezni in miru!

Pa je bilo to zmagoslavje tudi ljudsko zmagoslavje. Zmagoslavje brez parad, brez tankov, brez pušk in trobent — sprevod pa tudi ne tako velik kot so sprevodi modernih parad. Ljudstvo je, ki *iz hvaležnosti do svojega dobrotnika daje izraza svoje ljubezni*. Od vseh strani se zgrinjajo množice romarjev, že došlih za Veliko noč v sveto mesto, gnanih od nevidne sile in občudovanja, njih srca preveva zmagoslavni klic: »Hozana!«

Čudno je Jezusovo ravnanje pri tem zmagoslavju. Kolikokrat se je umaknil podobnim manifestacijam. Ne enkrat poročajo evangelisti, da so ga hoteli postaviti za kralja, on pa se je umaknil. Danes pa dopušča, ga celo pospešuje. Bog ve, kako so apostoli, ki še niso v celoti razumeli Kristusovega poslanstva, videli sebe na ministrskih stolčkih.

Gospodovo ravnanje je danes drugačno. Predno bo stopil na svoj kraljevski prestol, na križ sramote, s katerega bo vladal svet kot z najlepšega kraljevskega prestola — hoče, da ga ljudstvo izkliče za kralja, da bi se nikdar ne zdel vsiljivec in nepoklican. Ljudstvo kliče kralju, mu se klanja v vdani pokorščini. Stopimo danes s palmovimi vejicami, ki naj predstavljajo v naših srcih ljubezen in mir, med to množico. Iz src naj privre klic slave, izraz pokorščine Kralju sveta.

Učenci so čez osliča pogrnili svoja oblačila. Ljudje so stlali oljčne veje po tleh, zakaj Gospod hoče sicer skromno, pa vendar pomenljivo stopiti v aristokratski Jeruzalem. Podoba tega Jeruzalema smo mi, naše komodno in nepošteno življenje. Da Gospod za Veliko noč vstopi tudi v naše srce, pregrnimo pota in steze v nas z oblačili pokore in odpovedi, žrtev in trpljenja, ki nam ga vsakdanje življenje nalaga. On namreč hoče, da po milosti samo On in nihče drugi za največji praznik zavlada v naših dušah! Zato proč z umazanijo vsakdanjega grdega življenja!

Iz življenja Cerkve

Sv. Štefan na Dunaju

26. aprila bo na novo izročena bogoslužju stolnica svetega Štefana na Dunaju. Ta dan je določen kot narodni praznik v vsej Avstriji. Vsi stroški restavriranja znašajo 24 milijonov šilingov, to je 500 milj. lir.

Smrt kardinala

13. marca ob 11. in 27. min. je umrl ponovno zadet od srčne kapi nadškof v Bologni kardinal Giovanni Battista Nasalli Rocca. Sedaj šteje kardinalski zbor še 48 članov.

Sv. oče nemškim škofom

Tu so objavili pismo, ki ga je pred kratkim poslal sveti oče nemškemu episkopatu. V začetku sveti oče s priznanjem poudari sklepe, ki so bili sprejeti na nemškem Katholiken-Tagu. Z njimi je bil poudarjen trud Cerkve za mir na svetu. To delo zjasnjevanja je tako važno, da njegove važnosti ni nikoli mogoče dovolj naglasiti! »Mi vzpodbujamo vse,« nadaljuje sveti oče, »da tudi v bodoče z besedo in dejanjem nadaljujemo z našim delom za mir, za blagor človečanstva in vseh narodov. Ne smemo dopustiti, da bi nesporazumi in sovražnosti spravile v nevarnost želje po miru in cilje miru katoliške cerkve, ali da bi se prikazali v napačni luči, ne da bi bili katoličani pripravljeni na pravi odgovor. Po naši božični poslanici o osnovah pravega miru nihče, ki je dobre volje in si želi miru, ne bo mogel trditi, da ne ve, kakšno je stališče Cerkve v tem osnovnem vprašanju.

Papeževo pismo omenja težki položaj nemških beguncev in izgnancev v diaspori, ter pohvali delo, ki so ga zanje opravili doslej nemški škofje.

Prav tako potrjuje vnemo nemških škofov, ki streme za versko vzgojo v šolah in njihovo skrb za nove duhovniške poklice.

Končno se sveti oče v pismu dotakne tudi vprašanja ustanovitve jugozahodne nemške države. Sveta stolica je v tem vprašanju prostovoljno ostala rezervirana. Ona stoji na stališču, da je to izključno nemška notranja zadeva, ki se vsaj neposredno ne tika odnosov med Vatikanom in Nemčijo. Čim bo pa odločitev padla, bo naloga nemških škofov, da resno opozore katoličane raznih tendenc na njihovo dolžnost, da ostanejo vedno edini in skrbno pazijo na čuvanje svojih verskih in cerkvenih pravic.

Kako žive madžarski škofje

Agencija ARI podaja zanimive podrobnosti, pod kakšnimi pogoji so prisiljeni živeti in opravljati svojo službo madžarski škofje. N. pr. nadškof Szombatellyja Sander Kovacs je nadziran po posebnem pooblaščencu državnega urada za cerkvene zadeve. Ta biva v škofijski palači in spi v sobi, v kateri biva nadškof. Brez njega nadškof ne more storiti niti koraka. Tudi jesti sme samo v njegovi navzočnosti. Ta pooblaščenec je neki Varga, bivši čevljar. Ena njegovih pravic je tudi, da odpira vso pošto škofije in škofovo osebno. Ta hrani tudi škofijski pečat in kontrolira vse telefonske razgovore. Tudi v izključno verskih in cerkvenih vprašanjih ne more nadškof dati nobene odločitve, če poprej ni dobil odobrenja od tega Varge. Tudi drugi madžarski škofje, ki so še na svobodi, so izpostavljeni enakim šikanam.

V nekem madžarskem koncentracijskem taborišču je umrl v starosti 60 let msgr. Meszlenyi, pomožni škof kardinala Mindszentyja. Imenovani je bil leta 1950 od nadškofijskega kapitlja v Esztergonu izvoljen za generalnega vikarja. Na podlagi tega imenovanja so ga komunisti zaprli. Ker se ni hotel pridružiti gibanju tkzv. patriotskih duhovnikov, so ga internirali v neko koncentracijsko taborišče, kjer je sedaj zaradi poškodb, ki jih je v taborišču dobil, umrl.

Lepo odlikovanje

Poročajo, da je francoska vlada imenovala Jacqueline Griffon, glavno tajnico katoliške dijaške mladine, za člana državnega sveta. To je prva ženska, ki je bila v Franciji imenovana na tak položaj.

Na evharistični kongres v Barceloni

Caracas: Poročajo, da pride tudi iz Venezuele velika romarska skupina na mednarodni evharistični kongres v Barcelono. Vodila jo bosta apostolski nuncij v Venezueli msgr. Armando Lombardi in nadškof iz Caracasa msgr. Camillo Hernanenz. Tudi iz Pariza prihajajo številne prijave romarjev, ki bodo dopotovali v Barcelono po zraku, po morju ali s številnimi vlaki.

Špansko zunanje ministrstvo je dalo vsem svojim diplomatskim zastopstvom v inozemstvu navodilo, da se dovoli vsem romarjem, ki žele na mednarodni kongres v Barcelono, brezplačna viza. Ta viza velja samo za enkratno bivanje v Španiji in samo, če romarji dokažejo, da se nameravajo v resnici udeležiti mednarodnega evharističnega kongresa v Barceloni.

Apostoli marksizma

Kakor poročajo, se več kot 3000 nemških mladeničev, ki so se lansko poletje udeležili znanega komunističnega kongresa za mir, vse doslej še ni vrnilo na svoje domove. V teh mesecih so obiskovali v posebnih taboriščih in šolah marksistične tečaje. Iz njih hočejo napraviti nezmagljive staliniste. Predvidevajo, da se bodo vrnili k svojim narodnostim v prihodnjih mesecih. Na tečajih poučujejo komunistične ideologije in vojno vojaško tehniko. Za nje je vlada in ljudska republika Vzhodne Nemčije doslej plačala že tri milijone in pol mark stroškov.

Japonci in katoliška cerkev

Japonska se vedno bolj oklepa katoliške vere in japonski cesar za Japonce ni več bog. Razlog, zakaj se tako nagibajo vzhodni narodi k katoliški cerkvi, je v tem, ker vidijo v njej zmagovito moč in so o zmagi Cerkve prepričani. Župan nekega mesta na Japonskem je izdal poseben proglas na svoje uradnike in nameščence, v katerem izraža svojo zaskrbljenost nad razpadanjem socialnega življenja in nad naraščujočim duhovnim neredom. Noče nasprotovati doslej državnima veroizpovedima budizmu in šintoizmu, a je prepričan, da more največja časovna vprašanja rešiti samo katoliška Cerkev. Katolicizem nosi v sebi silo, da postane vera vseh narodov in ras. To ga je nagnilo, da se je odločil za prestop v katoliško Cerkev. Poziva vse, naj študirajo resnice, ki jih Cerkev uči.

Otrok slovenske matere na poti na oltar

V listu »Der grosse Entschluss«, ki ga izdajajo avstrijski jezuiti, poročajo, da se je začel proces za proglasitev blaženim P. Riharda Friedl-a, jezuitskega patra, ki je bil rojen 16. septembra 1847 v Splitu v Dalmaciji. Oče mu je bil nemško-avstrijski uradnik, mati pa mu je bila - po poročilu omenjenega lista Slovenka. Od kod je mati izhajala, list ne pove. Deloval je kot jezuit v Avstriji, Franciji in Italiji, kjer je tudi umrl v sluhu svetosti meseca februarja 1917 v Florenci. Vsekakor je za Slovence razveseljivo, da je na poti na oltar sin, ki ga je rodila slovenska mati. Molimo, da bi se proces srečno zaključil.

Prijatelj Slovencev je umrl

Iz Holandske je prispela vest, da je tam v noči od 25. na 26. marec nenadoma umrl v mestu Sittarderweg predobri prijatelj slovenskih beguncev in izseljencev pater Teotim van Velzen. Sredi dela je prenehalo biti njegovo dobro srce. V nedeljo prej je bil še ves vesel na prireditvi v Niew Ende, v torek ponoči je pa že umrl. Za dobrim patrom žalujejo vsi Slovenci na Holandskem, saj je vsem bil dolga leta prijatelj in oče. Pater Teotim je bil po rodu Flamec. Srečal se je s slovenskimi izseljenci pred drugo svetovno vojno, jih vzljubil ter se iz ljubezni do njih naučil slovenskega jezika, katerega je prav dobro obvladal. Obiskal je tudi Slovenijo, da je od blizu spoznal deželo svojih ljubljenih otrok. Po vojni, ko se je delo pomnožilo zaradi številnih beguncev, je p. Teotim dobil pomočnika v č. g. Nandetu Babniku. Kljub temu je ostal zvest svojemu prejšnjemu delu in še naprej skrbel za Slovence na Holandskem. Sedaj je pa nenadoma odšel po plačilo k Bogu. Gotovo je tam zaradi svojega ljubečega srca našel odlično mesto med svetniki. — Pogreb je bil v soboto 29. marca.

Svetovni evharistični kongresi

Na Oljčno nedeljo beremo v evangeliju poročilo o Jezusovem zmagoslavnem vhodu v Jeruzalem. Oni Jezus, ki se je tako umikal množicam, ko so ga hotele izbrati za kralja, je na Cvetno nedeljo dopustil, da so mu priredili velik triumf kakor le malokateremu kralju. Hotel je pač tako pokazati, da so časi in okoliščine, ko mu moramo izkazovati tudi javno češčenje in slavo.

Jeruzalemske množice na Cvetno nedeljo okrog Jezusa so bile podoba onih množic, ki se sedaj zbirajo okrog evharističnega Kristusa na evharističnih kongresih. Zdi se, da se je Jezus v Najsvetejšem zakramentu nalašč skril pred našim obličjem kakor že nekoč pred judovskimi množicami. Toda prav tako želi, da mu v tem zakramentu ob določenih okoliščinah in prilikah izkazujemo ono čast in slavo, ki mu jo kot svojemu Kralju dolgujemo in ki mu jo po svojih človeških močeh lahko damo. Ob evharističnih kongresih se res ponavljajo prizori Cvetne nedelje, ko neštete množice vzklikajo kot takrat: »Hozana Sinu Davidovemu — Živel Kristus Kralj!« To se na poseben način dogaja na velikih mednarodnih evharističnih kongresih.

Začetek kongresov

Misel evharističnih kongresov je vstala v Franciji v preteklem stoletju. Tam je največji apostol Evharistije bl. Eymard ustanovil v Parizu leta 1856 posebno družbo duhovnikov, katerih namen je, na poseben način gojiti češčenje izpostavljenega sv. Rešnjega Telesa in to češčenje širiti z živo besedo in s tiskom. Nekaj let za tem se je prav iz vrst učencev bl. Eymarda porodila misel evharističnih kongresov. V ta namen se je Sv. Duh poslužil pobožne francoske mladenke Marije Tamisier. Ta je sprožila misel, naj bi ljudje prav tako romali k svetim krajem, katere je Kristus posvetil s kakim čudežem v sv. Evharistiji, kakor romajo na svete kraje, ki jih je posvetila Marija s svojimi milostmi. To je bil začetek velikih evharističnih kongresov. Leta 1874 so namreč prvič poromali v Avignone, da tam počastijo v kapeli sivih sester Najsvetejše v spomin čudovitih dogodkov, ki so se tam odigrali.

Že čez štiri leta se je drugo tako romanje končalo z majhnim kongresom, na katerem so sprejeli nekaj lepih praktičnih sklepov za češčenje Jezusa v Najsvetejšem zakramentu. Začetek je bil storjen.

Leta 1881, 17. januarja se je v Parizu pod predsedstvom znanega francoskega duhovnika msgr. de Segurja zbral odbor, da pripravi prvi mednarodni evharistični kongres. Vso zadevo so izročili v odobrenje še papežu Leonu XIII., ki je dal svoj blagoslov dne 16. maja 1881. Še istega leta meseca septembra so praznovali v mestu Lilla v Severni Franciji prvi mednarodni evharistični kongres.

Od tedaj naprej so se vrstili taki kongresi leto za letom skoro nepretrgoma, razen onih let, ko je divjala vojna. Sprva so se vršili v raznih mestih Evrope, pozneje pa po vseh delih sveta. V Jeruzalemu leta 1893, v Montrealu v Kanadi leta 1910, v Sidneyu v Avstraliji leta 1928, v Buenos Airesu leta 1934, v Manili na Filipinskih otokih leta 1937. Torej vsi deli sveta so že videli mednarodne evharistične kongrese.

Evhar. kongres na Dunaju

Za naše kraje je najvažnejši 23. kongres, ki se je leta 1912 vršil na Dunaju.

Važen je ta kongres, ker smo se ga bolj kakor katerega koli drugega udeležili tudi Slovenci. Računajo, da je bilo takrat število udeležencev iz slovenskih krajev čez štiri tisoč, med njimi najodličnejše osebnosti iz duhovskega in svetnega stanu, n. pr. goriški nadškof msgr. Fr. B. Sedej, ljubljanski škof dr. Jeglič, mariborski škof dr. Napotnik in tedanji tržaški škof msgr. Karlin, dalje kranjski deželni glavar dr. Šušteršič, ki je na kongresu bil tudi eden uradnih govornikov, deželni svetnik dr. Lampe in številni drugi. Slovenci so imeli ob tej priliki svoje posebne, njim samim namenjene sestanke, kakor ostale narodnosti, in sicer so se vsak dan zbirali v frančiškanski cerkvi, ki je bila pa za toliko množico premajhna. Vsako jutro je eden pričujočih slovenskih cerkvenih knezov imel jutranje premišljevanje in pontifikalno mašo; zvečer so pa bile litanije in blagoslov. Cerkvene slovesnosti so vedno spremljali s petjem in vsi so na poseben način občudovali slovesno večglasno ljudsko petje, ki je spremljalo pobožnosti. Tudi izven cerkve so imeli Slovenci več svojih zborovanj, ki so bila odlično obiskovana; tako n. pr. v Društvenem domu Gesellenvereinshaus), kjer je zborovanje vodil dr. Breje, kot govorniki pa so nastopili dr. M. Lovrenčič in prof. Cizelj iz Gorice. Pri sklepni procesiji v nedeljo 15. sept. so se Slovenci prav tako odlikovali s svojimi narodnimi nošami in ubranim petjem.

Prihodnji evhar. kongres v Barceloni

Od zadnje vojne sem nismo še imeli mednarodnega evharističnega kongresa. Sedaj je pa prišel čas, da se tudi ta najveličastnejša verska manifestacija obnovi. Zato so za letošnje leto določili, da se bo vršil prvi mednarodni evhar. kongres po vojni. V ta namen so izbrali Barcelono v Španiji. Da bo prvi mednarodni kongres po drugi svetovni vojni ravno v Španiji, gotovo ni brez pomena. Saj ne smemo pozabiti, kaj se je dogodilo tam v letih 1936 in pozneje. Koliko krščanskih mučencev je dalo v onih letih svoje življenje za vero. Satanu se tedaj ni posrečilo, da bi si osvojil to deželo, kakor je upal. Zato bodo Španci s tem večjo hvaležnostjo praznovali letos 35. mednarodni evhar. kongres.

Kongres sam se bo vršil v tednu od 25. maja do 1. junija, to je do Binkošti. V zvezi s kongresom bodo razne druge verske manifestacije, n. pr. razstava krščanske umetnosti in še posebej o evharistični umetnosti nekdaj in sedaj. Glavni predmet predavanjem in govorom na kongresu pa bo »Evharistija in mir«. Sredi evharističnega tedna bodo predvajali zvečer ob deseti uri znani Calderonov misterij o sv. Evharistiji. Kongresu bo v papeževem imenu predsedoval njegov posebni legat kardinal Tedeschini, zaključil pa ga bo sv. oče sam z nagovorom po radiu.

Krščanski svet bo v mednarodnem evhar. kongresu v Barceloni doživel novo veliko versko manifestacijo, ki bo gotovo ugodno vplivala v sedanjem materialističnem in veri sovražnem svetu. S tem kongresom bomo, vsaj duhovno, združeni tudi mi, potem ko bomo v Štandrežu imeli svoj evhar. kongres 18. maja.

Kmečko - delavska zveza v Sovodnjah in Doberdobu

Ideja Kmečko-delavske zveze na Goriškem je zrasla že lansko leto ob priliki občinskih volitev. Namen je bil, da bi se povezali vsi narodnozavedni in krščansko misleči goriški kmetje in delavci v skupno organizacijo za izboljšanje gospodarskih in socialnih potreb obeh stanov, za reševanje in obrambo narodnostnih pravic in za širjenje prosvete. Pokazati so hoteli tudi, da niso komunisti, ki vodijo in prevladujejo med kmeti in delavci in so šli po posameznih občinah na volitve s svojimi listami proti komunističnim titovskim in kominformističnim listam. In zmagali so.

Ni dovolj, da obstoja samo skupnost in povezanost v namenu in ciljih. Treba je tudi trdne organizacije. Danes bolj kot kdaj poprej. Dosedaj je bila formalno organizirana kmečko-delavska zveza samo v Števerjanu. Prav zaradi potrebe močne organizacije je Slov. demokratska zveza na Goriškem dala pobudo, da bi se še drugod ustanovile organizacije kmečko-delavske zveze. Pretekli teden se je to zgodilo. V soboto 29. marca je bil v Sovodnjah sestanek, ki sta se ga kot zastopnika SDZ udeležila dr. Bregant in dr. Sfiligoj. Zastopnika SDZ sta podala poročilo oz. pregled, eden gospodarski, drugi politični. Razgovor je bil nato o gospodarskem položaju občanov in o njih potrebah; poudarjala se je potreba ustanovitve organizacije. Nato so navzoči sklenili ustanoviti Kmečko-delavsko zvezo in se je izvolil pripravljalni odbor, sestavljen takole: Černic Karel iz Rupe predsednik, Čaudek Ludovik iz Peči tajnik, Tomšič Peter iz Sovodenj blagajnik in še 3 odborniki.

Isti teden je bila ustanovljena Kmečko-delavska zveza tudi v Doberdobu in sicer 25. marca. V pripravljalni odbor so bili izvoljeni: Černic Karel predsednik, Frandolič Evgen tajnik, Vižintin Jožef blagajnik, Čadež Jožef, Ferfolja Evgen, Žužič Marjan, Gergolet Vladimir, Ferfolja Andrej in Marušič Zdravko. Odbor je takoj začel z delom in je že v nedeljo 30. marca organiziral sestanek, na katerega je povabil zastopnike SDZ. Predsednik Černic se je najprej zahvalil SDZ za pomoč, ki jo je dala ob občinskih volitvah in prosil za pomoč in navodila še naprej; nato pa je na kratko podal program in delo nove organizacije. Ko sta zastopnika SDZ dr. Sfiligoj (politično-gospodarski pregled) in dr. Kacin (kulturni pregled in šolsko vprašanje) končala svoje izvajanje, se je vnela živahna debata in so navzoči stavili različna vprašanja tako gospodarsko in stanovsko-kulturna kot socialna in o narodnoobrambnih problemih.

Želimo, da bi bilo delo obeh novih odborov kot tudi starega v Števerjanu uspešno in v korist vseh treh občin.

KAT. CERKEV V JUGOSLAVIJI

Pojasnilo „Soči“

Pod zgornjim naslovom je »Sočа« z dne 29. marca prinesla članek, ki skuša ovreči trditve, da je katoliška Cerkev v Jugoslaviji preganjana. V ta namen se poslužuje številk, ki jih prinaša agencija Tanjug in katere govorijo o številu duhovnikov na Hrvatskem, o malih semeniščih v republiki Hrvatski o številu bogoslovcev istotam in redovnikov ter redovnic. Potem navaja še, koliko molitvenikov je bilo natisnjenih in katekizmov. Vse to na Hrvatskem.

Mi ne vemo, če vse te številke odgovarjajo resnici, ker o njih poročajo le komunistični viri. Upajmo, da so vsi podatki resnični. Kljub temu na stvari to nič ne spremeni, kajti dejstvo, da se smejo nekje tiskati katekizmi in molitveniki, da so nekje odprte šole za duhovski naraščaj, ne pomeni, da je tam Cerkev svobodna in da tam ni verskega preganjanja. Kdo more zagotoviti, da ne bo ljudska oblast nekega dne zaplenila vseh katekizmov in molitvenikov ter zaprla vseh semeništč, kakor je zatrla bogoslovne fakultete? Če je »ljudska oblast« zaprla in obsodila zagrebškega nadškofa Stepinca, ki je še vedno konfiniran; če ima še vedno v zaporu mostarskega škofa Čuleja; če je zaprla in obsodila toliko duhovnikov, ki so še vedno po zaporih; če vztraja še vedno v prisilni vzgoji vse mladine po brezbožnih načelih Marksa in Lenina; če prepoveduje še vedno kakršno koli udejstvovanje katoliške Cerkve na vzgojnem in karitativnem polju; če omejuje katoliški tisk za ves hrvatski narod na en sam listič »Gore srca«, ki izhaja v 50 tisoč izvodih, ko bi lahko izhajal v neprimerno večji nakladi; ko predpisuje, kaj ta list sme priobčiti in kaj ne, itd.: vse to priča, da vlada na Hrvatskem le delna verska toleranca ne pa verska svoboda.

Toda ta verska toleranca, ki je kolikor toliko znosna v ljudski republiki Hrvatski, je nična v ljudski republiki Sloveniji. Zato v Sloveniji nimamo nobenega malega semeništča, kjer bi se vzgajali dečki za duhovski poklic; ne smejo tiskati nobenega katekizma in ko so si nekateri preskrbeli nekaj izvodov iz inozemstva, so dobili težko globo; zato ni tam molitvenikov, ni podobic, ni rožnih vencev. Edino bogoslovno semenišče v Ljubljani živi v neprestanem strahu, da ga dan na dan ukinejo, ter je predmet pogostim napadom in denunciantstvu po časopisih; zato so v Sloveniji zatrli večino samostanov in zaprli vse vzgojne zavode, ki so jih vodili redovniki; zato vodijo sedaj pravo kampanjo zoper duhovnike po vseh časopisih in na vseh partijskih sestankih, itd., itd. Vse to nam priča, da v Sloveniji ni niti one verske tolerance, ki o njej pričajo številke Tanjuga za Hrvatsko. Zato drži, kar smo ponovno pribili in kar pribijamo tudi danes: v Sloveniji vlada najhujše versko nasilje in odgovornost zanje nosi Komunistična partija Slovenije. *Če ni res, prosimo dokazov!* Silno srečni bomo, če bomo lahko nekega dne poročali: V Sloveniji je zavladala verska in cerkvena svoboda. Izpustili so iz zaporov vse duhovnike. Tam zopet nemoteno učijo verouk po vseh šolah, tiskajo molitvenike, imajo mala semeništča, vzgojne zavode, verska društva itd. Tedaj porečemo s Prešernom: »Čez tebe (partija) več prišla ne bo beseda žala.« Dokler pa tega ni, poramo povedati le prebridko resnico, da v Sloveniji ni verske in cerkvene svobode.

Zakaj komunistični obtoženci prostovoljno priznavajo

Priznati moram, da mi je bilo ime Stypulkowskega popolnoma neznano, dokler mi ni prišla v roke njegova knjiga »Povabilo v Moskvo«, ki je izšla pred nedavnim v Londonu.

Kmalu sem se lahko prepričal, da knjiga »Povabilo v Moskvo«, ni samo prispevek k zgodovini odporniškega gibanja, temveč da je njen pisatelj edinstvena priča v sedanji ideološki borbi: to je mož, ki se je v Lubianki boril z inkvizitorji M.V.D. in kateremu je uspelo, da se je rešil Lubjanke in da lahko pripoveduje svetu svoja izkustva.

Stypulkowski, ki je sedaj kot begunec v Angliji, je po poklicu odvetnik. Pred vojno je bil poslanec in član poljske narodne demokratske stranke.

Ko so Nemci leta 1939 zasegli Poljsko, so Stypulkowskega pri tragičnem poljskem umiku zajeli Sovjeti, ki so prodirali z vzhoda. Čez nekaj tednov so ga skupno z drugimi Poljaki samovoljno izročili Nemcem, ko so ga proti vsakemu pričakovanju kmalu izpustili in tako je skozi štiri leta lahko igral eno najvažnejših vlog v podtalnem odporniškem gibanju. Poleti leta 1944 se je udeležil nesrečne varšavske vstaje. Do tedaj je knjiga »Povabilo v Moskvo« značilna vojna zgodba in bralec se lahko bolj ali manj strinja z nekaterimi političnimi zaključki pisatelja.

V januarju 1945 so zmagovite sovjetske čete končno vkorakale v Varšavo in nekaj tednov pozneje so sovjetske oblasti zahtevale od voditeljev poljskega odporniškega gibanja, naj ji povedo svoja prava imena. Nato so jih povabili na kosilo k maršalu Žukovu. Ti voditelji, ki so po nekolikem oklevanju povabilo sprejeli, so bili kruto razočarani, kajti aretirali so jih in dva dni nato odpeljali v Lubianko; vtaknili so vsakega v svojo celico in začela so se nenehna zasliševanja pod neusmiljenim pritiskom MDV. Stypulkowski jih je prestal nič manj kot 141 in njegovo pripovedovanje o metodah sovjetske policije razkriva marsikaj.

Zakaj na komunističnih procesih vsi obtoženci brez izjeme priznajo vse, česar jih dolže? Skozi dolga leta si Zahod ni znal odgovoriti na to vprašanje.

V primeru šestnajstih poljskih jetnikov je bila sovjetska politika izjemoma še dovolj preprosta in premočrtna: stremela je za tem, da bi izpodkopala ugled londonske vlade in naklonjenost do Zahoda v korist novega komunističnega odbora, ki so ga ustanovili v Varšavi. Aretacija in procesi naj bi nudili »priznanja« o sabotažah, ki naj bi v očeh Zahoda vrgle senco na poljsko odporniško gibanje; ogorčenje Zahoda pa naj bi istočasno pomirile mile obsodbe in kaka oprostitev (vojna še ni bila končana in Sovjeti se še niso čutili varne).

Stypulkowski je bil nedvomno pogumen in nenavadno iznajdljiv, kajti uspelo mu je, da kljub številnim zaslišanjem ni klonil vse dotlej, dokler niso bili Sovjeti prisiljeni, da so začeli proces, na katerem je vztrajno zatrjeval svojo nedolžnost. In danes nam lahko pripoveduje, kake postopke je uporabljala MVD, da je duševno strla svoje jetnike.

Na prvem mestu je aretacija. Na Zahodu ve oseba, ki jo zapro, da ima svoje zakonite pravice, da si njeni domači in prijatelji prizadevajo, da bi bila kmalu izpuščena, da jo bodo odvetniki zagovarjali, skratka, ve, da ni sama. V komunističnih državah pa politični jetnik že od prvega trenutka ve, da prijatelji in sorodniki ne bodo mogli ničesar storiti zanj in da so odvetniki, ki bi ga morali braniti, samo orodje oblasti, nad katero ni nikakega nadzorstva. Ve tudi, da je vsak odpor proti temu, da ne bi »priznal« krivde, zaman. Sovjetskim državljanom, ki so psihološko že pripravljeni, lahko zlomi voljo že samo pretres, ki ga dožive ob aretaciji.

Po drugi strani pa zna vsemogočna MVD tudi mojstersko uporabljati orožja kot so mraz, lakota ter izčrpanost. Stypulkowski pripoveduje, da so ga v času zasliševanj sistematično izpostavljali mrazu, mučili z lakoto in, kar je bilo najhujše, niso mu dovolili, da bi se naspal. Slepeča luč v celici, ki je vedno gorela, je postala kmalu pravcata mora; spati ni bilo mogoče, razen ob določenih urah in inkvizitorji so mnogokrat izbrali prav te ure za mučna zasliševanja.

Ko se je Stypulkowski vrnil v celico in skušal nekoliko zatisniti oči, je stražnik vestno skrbel, da ga je vsakokrat, ko je bil na tem, da zaspi, surovo stresel. Po dveh mesecih takšnega ravnanja so Stypulkowskemu začele zatekati noge in komaj je stal pokoncu. Telesno in duševno je bil tako izčrpan, da so se mu zdeli zunanji svet, vojna, poljski nacionalizem, prijatelji ter domači nekaj, kar silno daleč, tako daleč, da skoraj že ni več resnično. Važna so bila samo še zasliševanja, hrana, spanje; inkvizitorjev glas pa je nenehno ponavljal: »popusti, daj priznanje katerega želimo, prepusti se milosti Sovjetske zveze in imel boš mir...«

Ko so tako daleč, mnogi jetniki klonejo, pravi Stypulkowski. V nasprotnem primeru pa ima MVD še drugo orožje. Jetniku povedo, da spravlja s svojim odporom v nevarnost svoje domače in znano je, da ta grožnja nima zgolj ustrahovalnega značaja, po navadi proti skupinam oseb, med katerimi je skoraj vedno tudi kaka šibka. Poleg tega pa uvaja MVD med sodne postopke ovaduške izjave in lažna priznanja, ki so jih izsilili šibkejšim. Te tako spretno izrabljajo, da pritirajo ostale do obupu podobnega stanja, ki ne pozna več osebnega prijateljstva in prepričanja.

Metode MVD kot jih opisuje Stypulkowski so pravo nasprotje metod, katere uporablja zahodna psihoterapija za zdravljenje podhranjenih in duševno oslabelih ljudi. Metode MVD tako potrejo človeka, da je lahko zlomiti vsak njegov odpor.

Stypulkowskemu je uspelo, da je vzdržal in ni klonil. Vztrajno se je upiral tri mesece, dokler mu ni zaradi razvoja političnih dogodkov spet zasijala svoboda. Šele po kakem letu se je njegovim prijateljem posrečilo pregovoriti ga, da je popisal svoje zgodbe v knjigi »Povabilo v Moskvo«. To zanimivo delo, ki dviga kopreno, v katero so zaviti moskovski procesi odkriva na pretresljiv način, da res obstojajo postopki, s katerimi lahko izpremenijo človeka v lutko, ki dela vse, kar želi tisti, ki ima v roki nitke, na katere je obešena. Knjiga res zasluži, da se jo bere. Z njeno vsebino bi se morali seznaniti zlasti tisti, ki bi radi spoznali, kako daljnosežna je komunistična nevarnost.

F m

Smrt ameriškega Slovenca

»Ameriška domovina« poroča, da je v Clevelandu umrl dne 6. marca glavni urednik in lastnik lista Jaka Debevec. Pokojni je bil rojen dne 25. julija 1887 v Begunjah pri Cerknici v Sloveniji. Bil je brat pok. dr. Debevca Jožefa, znanega pisatelja in profesorja klasičnih jezikov. Po končani nižji gimnaziji je šel študirat na slovensko trgovsko šolo v Ljubljani. Leta 1909 je odšel v Kanado in od tam se je preselil v Cleveland. Tu se je udejstvoval kot pisatelj in časnikar ter je postal urednik in lastnik katoliškega dnevnika za Slovence v Združenih državah »Ameriške domovine«. Po prepričanju je bil vseskozi odločen katoličan in demokrat ter zaveden Slovenec. Na dogajanje v domovini je gledal jasno tudi takrat, ko je bila zaslepljena skoro vsa ameriška javnost s predsednikom Rooseweltom vred. Odklanjal je komunizem vedno in povsod, Stalinov kakor tudi Titov. Bil je med redkimi možmi, ki so ves čas pravilno gledali na protikomunistično borbo slovenskega naroda med vojno. Zato je bil tudi skoro edini, ki se je upal zagovarjati slovenske emigrante leta 1945 v svojem listu. Slovenski narod in zlasti še slovenski begunci so v pok. Debevcu izgubili velikega borca za svobodo in njih pravice.

GOSPODARSTVO

Hočeš pridelati mnogo koruze?

Seveda, saj kdor kaj sadi, si želi čim obilnejših pridelkov. Če pa hočeš pridelati mnogo koruze, se moraš držati naslednjih smernic:

Dobro pripravljena njiva!

Dobro pripravljena njiva je tista, ki je bila predvsem pravočasno preorana. Orati in takoj sejati bi morali samo v skrajnih slučajih, ko res radi višje sile ni bilo mogoče prej preorati zemlje.

Najvišje pridelke dajo njive, ki so zgodaj preorane — če mogoče tekom zime — in puščene v grudah. V tako zemljo pronikne mnogo zraku, zemeljske bakterije dobijo dovolj kisika in zato lahko potem pripravljajo za koreninice potrebne redilne snovi. Zemlja v grudah vsrka nadalje vso vlago, ki pade v obliki dežja ali drugače in tako se stvori zaloga, ki pride prav v dobi suše. Zato pa mora biti zemlja tudi kolikor mogoče globoko preorana.

Dobro pognoji zemljo

Ker je naravna rodovitnost naših zemelj že zelo izčrpana, moramo gnojiti. Brez primernega gnojenja ni zadovoljivih pridelkov. Primerno gnojilo za koruzo pa je predvsem hlevski gnoj, katerega ni nikdar dovolj. Hlevskega gnoja ne more nadomestiti nobeno umetno gnojilo. Umetna gnojila samo dopolnijo gnojilno vrednost hlevskega gnoja. Hlevski gnoj je namreč predvsem dušičnato gnojilo, torej nudi rastlinam le eno od štirih najvažnejših redilnih snovi, ki so dušik, fosfor, kalij in apno. Predvsem je potreben fosfor in to za vse zemlje. Tega dodamo v obliki superfosfata. Za peščene in kraške zemlje, manj za težke ilovnate, je nujno potrebno gnojenje tudi s kalijem.

Kdor hoče torej koruzi dobro gnojiti, mora podgrebsti čim več hlevskega gnoja in raztrositi tudi umetnih gnojil. Kot dopolnilo hlevskemu gnoju raztrosimo na vsakih 1000 m² po 20 do 50 kg superfosfata z 20% fosforove kisline, vsaj na peščenih in kraških zemljah pa še 10 do 20 kalijeve soli (sale potassico).

Ko bomo koruzo pleli, ji bomo gnojili še z gnojnico.

Odgovarjajoče seme

Danes so moderne in dobičkanosne sorte ameriške križane koruze, ki dajo za 50 in več odstotkov višje pridelke kot naše domače. Teh sort pa je mnogo, saj so jih samo v Lonigo (Vicenza) preizkušali 39 in jih primerjali z dvema tam najbolj cenjenima domačima sortama (»Marano« in »Dell'Isola«). Od preizkušenih 39 sort je ena dala približno tak pridelek kot domače, vse ostale pa mnogo več. Dočim so dale domače na hektar 54 in 56 q suhega zrnja, je dalo 5 križank nad 60 q, 17 sort nad 70,13 sort nad 80 in 3 sorte nad 90 q suhega zrnja.

Za vsako našo zemljo se dobi primerno seme križanih sort, le najti ga je potrebno. Zato pa so poklicani državni uradi (Kmetijsko nadzorništvo), ki naj gredo kmetovalcem na roko pri izberi. — Dobro pa bi tudi bilo, če bi posamezni kmetje v malem preizkušali različne sorte, najbolje bi bilo, če si bi to preizkušanje razdelili: v vasi vsak eno sorto.

Potrebna je pravilna gostota

Poskusi so pokazali, da se doseže najvišji pridelek, če rastejo na vsakem štirjaškem m (m²) najmanj štiri stebla, največ pa 7. Paziti je potrebno, da ni na njivi praznih mest. Zato se mora koruzo sejati bolj gosto, pozneje pa razredčiti, na prazna mesta pa podsaditi.

*

Seveda zavisi pridelek tudi od vremena. To pa zaenkrat še ni v našem območju in ne moremo z vremenom razpolagati po mili volji. Kar pa moremo, to pa moramo storiti in to je zgoraj rečeno.

Trpežnost opornih kolov

je važno vprašanje za vsakega kmetovalca, posebno pa za vinogradnika. Zato je že prastaro stremljenje, da bi trpežnost čim bolj podaljšali.

Nekateri se zadovoljijo s tem, da ožgejo ali zoglenijo pol do 1 meter kola, in sicer oni del, ki pride v zemljo. Tako ožiganje ne koristi ničesar, ker se trpežnost ne podaljša. — Mnogo bolje je, če se oni del kola, ki pride v zemljo namaže s karbolinejem ali katramom: ta dva zamorita vse morebitne črve ali njih jajčka, ki bi se nahajala v lesu in delujeta tudi proti glivičnim boleznim, da kol ne začne tako hitro gniti.

Najbolj uspešno sredstvo za podaljšanje trpežnosti kolov je raztopina modre galice same — torej brez apna. Raztopina bodi 5% (v 100 litrih vode raztopimo 5 kg modre galice) in kole namakamo v ti raztopini skozi 5 - 6 dni.

Ker pa je modra galica sorazmerno draga, prihranimo mnogo, če kole namakamo skozi teden dni v 6% raztopini zelene ali železne galice, ki je mnogo bolj poceni, saj stane največ 1/7 modre galice.

Aprila sadiš ali seješ

vso povrtnino, razen lubenic in melonov. Torej boš ta mesec vsejal vse ono, kar nisi že prejšnji: fižol, kumarice, bučice itd. Kot stročni fižol natičnik je najbolj cenjena sorta »Marconi«, ki ima črno zrnje. Razvije se zelo visoko, torej opremi ga z dolgimi oporami. Rodi obilno, in sicer zelene dolge, široke in debele stroke, ki se kmalu skuhajo kot maslo. — Seveda lahko še vedno sadiš tudi grah, a sedaj bolj sladkorne vrste, kot sta senator in telefon. — Če si imel toplo gredo, boš v tem mesecu presajal paradižnike, papriko, jajčevec (melancane), zeleno in pa solato. Solato, radič, špinačo, redkvice, vrtni korenjček, vrtno peso lahko še vedno seješ.

Če hočeš biti zadovoljen s pridelkom, potem ne štedi na vrtu s hlevskim gnojem. Ta je predpogoj za uspeh, umetna gnojila so le postransko dopolnilo, nekaka zabela.

Zaprtim kokošim

krmi mnogo zelene detelje, katero zreži na drobno in premešaj med otrobi. Seveda ne sme biti detelja ne mokra in ne ugreta.

R. GREENE:

Strahotna dvanajstminutna vožnja

Prevedel TONE VOGLAR

S postaje za tovorne vlake so javili, da na tiru, ki bi lahko prišel v poštev, še vedno premikajo vozove. »Izpraznite! Izpraznite tir!« je načelnik zakričal v mikrofon.

»Najmanj dve minuti še potrebujemo,« so odgovorili.

»Nemogoče! Takoj vse proč! Ali ste razumeli?« je ponovno zakričal v mikrofon.

Deseta ura in 32 minut. Peterson je izlezel iz kota, kamor ga je bil vrgel Burnsov udarec s pestjo. Motovilil je kot pijan; tudi izraz v obrazu mu je bil ves omamljen. Z rokavom si je obrisal usta in pogledal na brzinomer: 138 kilometrov. Stroj je kar odskakoval in se tresel. Tedaj je Peterson opazil, da Burns nekaj piše. Poslovilno pismo, je menil in globoko vzdihnil. Potegnil je iz žepa zapisnik in s tresočo roko zapisal: »Draga Kati! Ostani zdrava in ne pozabi name! Tvoj John.«

Tisti hip so švignili mimo ene izmed številnih čuvajnic. Burns je zataknil svoj listek za kapo in jo vrgel skozi okno. Peterson je storil enako. Burns je spet začel pisati. Novo pismo v slovo, si je mislil Peterson. Toda Burns je pisal: »Deseta ura 33 minut. Vse zavore pokvarjene! Lokomotive ne morem voditi. Hitrost 139 km. Burns.« Pritrdil je listek na signalno zastavico in jo točno ob 10.33h vrgel pri severnem bloku ven.

Nekaj sekund pozneje je lokomotiva drvela skozi severno postajo za tovorne vlake. Tu je jeklen drog tovornega avtomobila, ki je še visel na lokomotivi, s tako silo udaril ob pločnik iz betona, da je šinil iz njega dolg rep velikih isker. Burns je stal pri okencu. Pred njim se je odprlo novo blodišče tračnic. Stroj se je vil preko kretnic kot velikanska želva. Oni drog je zadel ob električni vod ter ga podrl na tla; nastal je kratek stik; nekje je pri tem zagorelo. Na desni in levi strani tračnic so se pokazale prva poslopja mesta: velike stanovanjske hiše vse pokrite s kričečimi lepaki. Stroj pa je sopihal in drvel naprej.

Ob deseti uri in 34 minut je lokomotiva divjala skozi severno postajo Milwaukee. Tam je odneslo zadnji ostanek tovornega avtomobila, ki je še visel na lokomotivi. Bil je to kovinast kos, ki je zasičal po zraku, zadel postajno uro, jo odrezal kot z nožem in se zapičil v zid postajnega poslopja. Ob deseti uri 35 minut so prevozili glavno postajo. Burns je pogledal na brzinomer: 136.2 km. Njegov dotlej negibni obraz se je razvezal; bilo je, kot da bo zdaj, zdaj zajokal. Sklonil se je k Petersonu, ki je še vedno ležal ves strt na tleh, ga dregnil v rebra in zaklical: »Fant, počasneje vozimo!« Pokazal je s prstom na brzinomer: »Če bo proga prosta, se lahko vse to še dobro konča.«

Ob deseti uri in 36 minut. Dva rešilna avtomobila sta drvela ob tiru. Njune rdeče svetilke so zlokobno žarele v dnevni svetlobi; anteni njunih oddajnikov sta se tresli v zraku. Nekaj trenutkov sta vozila vštric lokomotive, nato sta zaostala. Burns je stegnil glavo skozi okence. Deti je moral roko pred usta, da je lahko dihal. Kakih 300 metrov pred sabo je zagledal šest mož, ki so smešno poskakovaje tekli čez tračnice. Potem je zagledal tovorni vlak, ki je z zadnjim vagonom odhajal z njegovega tira. Burns je odskočil in zaprl oči. Začutil je lahen sunek, zaslišal škripajoče žvenketanje in —, proga je bila zopet prosta. Lokomotiva se je le toliko zadela v zadnji konec vlaka, da ga je pognala v malo hitrejši tek. Burns je pogledal nazaj in videl, da tovorni vlak drdra po stranskem tiru proč od glavnega tira. »Tega so čisto pravi čas spravili s poti. Imeli smo srečo!« je rekel na glas.

Ob deseti uri in 37 minut je lokomotiva vozila skozi Sealsfield, eno minuto pozneje pa skozi bližnjo majhno postajo. Burns je kadil in z nasršenimi obrvmi zrl na brzinomer. Hitrost je stalno pojemala. Ob desetih in 39 minut je igla kazala samo še 105 km. Burns je pogledal skozi okence. »Peterson, kmalu pojdemo spet navzgor proti Indianamontu. Ko se bo stroj ustavil, skočiva takoj na tla!« Peterson je zataval proti vratom ter jih hotel odpreti. Burns ga je zgrabil za roko in se zadrl nad njim: »Pusti! Še ni čas!« Peterson bi bil skočil prezgodaj.

Ko je hitrost padla na 50 kilometrov, je Burns opazil, da vozi za njima druga lokomotiva. Tir proti Indianamontu je postajal vedno bolj strm. Drugi stroj se jima je hitro bližal. Moža na njem sta gledala skozi okenci in jima mahala z rokami. Končno je prva lokomotiva izgubila vso lastno hitrost. Ustavila se je in začela lesti nazaj. Tedaj je pa že zadela ob drugo

Z GORIŠKEGA

Opozorilo goriškim vernikom

Slovenska postna pridiga na Travniku se bo vršila na veliki četrtek ob isti uri, namesto na veliki petek, ko je na Travniku sklep spokorne procesije, ki pride iz stolnice.

Tridnevnica v Gorici

Ta teden v četrtek, petek in soboto bo v Gorici na Travniku tridnevnica, ki bo služila kot priprava na velikonočno spoved in pa na evharistični kongres. Začetek govorov vsak večer ob osmi uri. Govori dr. Močnik. Pred govori in po njih bo prilika za sv. spoved. V nedeljo, to je na oljčnico, pa bo v cerkvi sv. Ivana ob osmi uri zjutraj sklep tridnevnice s skupnim sv. obhajilom za može in fante. Ob tej priliki bodo izvajali tudi Kimovčev slovenski pasijon.

Možje in fantje, izpolnite svojo velikonočno dolžnost.

Dušni pastirji

S prosvetnega večera v Gorici

V sredo 26. marca je bil v Gorici napovedani prosvetni večer, ki je bil posvečen materi. Govoril je profesor dr. Biteznik Jožef z ono prisrčno toplino, ki ga tako odlikuje. Pokazal je, kako je krščanstvo ob zgledu Matere božje Marije vrnilo čast materi in otroku. Ob koncu se je spomnil tudi na slovensko mater, kakor nam jo je upodobil Ivan Cankar v svojih spisih.

Predavanje, ki je bilo polno lepih osebnih reminiscenc predavateljevih, je bilo zanimivo in poučno. Le žal, da goriška publika kaže premalo zanimanja za take koristne prosvetne večere. Pričakovati je, da bo udeležba polnoštevilna, ne samo kadar je na programu kaka igra za zabavo, temveč prav tako kadar nam predavatelji podajajo kaj koristnega in poučnega; saj tega še bolj potrebujemo nego prvega.

Češčenje božjega groba v Gorici

Na veliki četrtek bo v goriški stolnici celonočno češčenje Jezusa v božjem grobu. Marijina družba in druge žene bodo imele uro češčenja od 11 ure do polnoči; apostolstvo mož in fantov pa od polnoči do ene. K tej uri so vabljeni VSI OSTALI MOŽJE IN FANTJE.

Pomlad na Goriškem

Vendar je prišlo do dežja! Zemlja ga je bila zelo potrebna, zlasti na našem Krasu. V nasprotnem primeru bi bilo zelo slabo s pomladnimi posevki. Pretekli dnevi so bili zares lepi, vendar je bilo žalostno, ker je narava izgledala kot da je še v zimskem spanju. Naši kmetje so pridno posadili krompir. Po poljih je bilo zaradi tega vse živo. Zaradi odprtja blokov so naši kmetje tudi lahko obdelali svoja zemljišča v Jugoslaviji Sedaj pa kar vnaprej dežuje. Pravo marčno vreme.

Sovodnje

Dan Marijinega oznanjenja smo preživeli v Sovodnjah v otroško vedrem in navdušenem razpoloženju. Nad trideset dečkov in deklic je bilo namreč sprejetih v Marijin vrtec. Otroci so se že dalj časa pridno in vneto pripravljali. Na Marijin praznik zjutraj so med sv. mašo pristopili k skupnemu sv. obhajilu, popoldne pa je bil v lični cerkvici slovesen sprejem. Po kratkem priložnostnem govoru je g. voditelj prebral otrokom pravilnik, blagoslovil svetinjice in podelil vsakemu svojo skupaj z vpisno knjižico. Z molitvijo »O Gospa moja« in Marijino pesmico so Marijini otroci potrdili svoj pomembni korak. Z očmi, žarečimi od čistega veselja so si naši malčki pripenjali z modrim trakom okrašene Marijine svetinjice, da jih je bilo veselje gledati. Iznenadili sta nas njih točnost in ubranost, ko so poklekali pred obhajilno mizo, poljubljali svetinjico in zavestno sprejemali nase nove dolžnosti. Po slovesnem blagoslovu v cerkvi nas je prijetno presenetil otroški nastop v šolski dvorani, pri katerem so bile originalno zamišljene žive slike in prizorčki tako živo dojeto in otroško neprisiljeno podani, da smo odrasli kar strmeli. Sovodenjske matere, ki so se v lepem številu udeležile slavja v cerkvi in šoli, so se na lastne oči prepričale, kaj nudi Marijin vrtec njihovim malčkom predvsem v verskem, pa tudi v izobraževalnem in narodnem pogledu. V veliko veselje je bila otrokom in odraslim navzočnost štandreškega Marijinega vrtca, ki je po svojih zastopnikih, dekletcu in fantku, poklonil novoustanovljenemu sovodenjskemu lepo deklamacijo s šopom belih nageljnov, odsev nedolžnih src, ki jih mora gojiti Marijin vrtc.

Pridni, otroci Marijinega vrtca! Vneto izvršujte svoje stanovske dolžnosti, kajti le tako boste pripravljali Bogu in Mariji, staršem in g. voditelju veselje, narodu čast, sebi pa blagoslovljeno bodočnost. Pa še kdaj nam pripravite urico takšnega neskaljenega veselja, kajti to je bil naš prijetni občutek, ko smo na Marijin praznik zapuščali vas in vašo vasico.

S TRŽAŠKEGA

Oljčne vejice v prid revežem

SLOVENSKA VINCENCIJEVA KONFERENCA V TRSTU BO NA CVETNO NEDELJO PONUJALA OLJČNE VEJICE PRI VSEH CERKVAH S SLOVENSKO SLUŽBO BOŽJO V TRSTU. DAROVI BODO V PRID REVEŽEM. BODITE RADODARNI!

Sv. Ivan - Trst - Jubilej g. Jožeta

Na letošnjo oljčno nedeljo bo obhajal naš cerkovnik g. Jože Štrain 50-letnico svoje cerkovniške službe. Tekom teh petdeset let se je seveda pri Sv. Ivanu precej spremenilo. Pred pol stoletja je bil Sv. Ivan od Trsta čisto ločeno naselje. Še danes govorijo Svetoivančani: »Gremo v Trst!« Danes je seveda mesto zajelo tudi Sv. Ivan. Samo v zadnjih treh letih se je tu pomnožilo prebivalstvo za kakih 5000 duš, največ došlih iz drugih krajev. Nekoč pa je bil Sv. Ivan naselje s slovenskim prebivalstvom. V tistih časih je tudi naš g. Jože nastopil svojo službo, ki jo še vedno zvesto opravlja. Letos je dopolnil leto svoje starosti. Naše domače prebivalstvo si cerkve brez njega ne more predstavljati, saj nas spominja starih lepih časov, ko smo tu sami med sabo v miru živeli. Ob 50-letnici njegove službe in 70-letnice življenjske poti mu iz srca voščimo trdnega zdravja in še mnogo let življenja, da bi mogel še dolgo služiti naši župni cerkvi Bogu v čast in v zadovoljstvo vsem, ki ljubimo vero naših očetov.

Na oljčno nedeljo popoldne se bodo začele v naši cerkvi postne pridige. Poslušali bomo preč. p. Alfonza. V nedeljo bo začetek ob treh, med tednom pa ob osmi zvečer. Nedeljski križev pot bo pol ure prej.

Kako se živi v coni B

Po novi preureditvi zasluži delavec 12 tisoč din mesečno. Družinski očetje dobijo še po 3 tisoč din mesečne doklade na otroka, ki ni še izpolnil 14. leta. Za otroke vajence ali dijake, dobijo družinski očetje isto doklado do 20. leta njihove starosti. Z ozirom na sedanjo plačo, mesečne doklade in pa na ceno živil, se je ekonomsko stanje tamkaj znatno izboljšalo. Glede cen naj navedemo nekaj primerov: olje 240 din liter, sladkor 150 din za kg, kruh 40 din za kg, bela moka 35 din za kg, 30 din koruzna moka. V nasprotju s cenami živil, so pa cene za obutev in obleko zelo visoke. Čevlji stanejo od 3 do 7 tisoč din za par, dobro blago za obleko pa od 7 do 10 tisoč din za meter. Pripomniti moramo pa, da v Jugoslaviji ne vlada isto sorazmerje med cenami in plačami! Po vsem tem bi zgledalo, da je življenje v coni B kar naenkrat postalo znosno! Temu pa ni tako, kajti tamkaj vlada velika brezposelnost, kljub temu, da je zaposlenih veliko delavcev v coni A. Res, da ponujajo delavcem delo v Jugoslaviji — predvsem na Reki. A delavci po večini tega nočejo sprejeti, ker bi na ta način zgubili z bivanjem v Jugoslaviji tržaško državljanstvo.

Spet barantanje za Trst

Skrbi, ki jih povzroča tržaško mesto in okolica, veliko presegajo njegovo važnost. Ko prihajajo sem inozemski časnikarji, navadno izjavljajo, da so doma komaj vedeli, kje je to mesto, ter da so redko slišali o njem. V svetovni politiki je to malopomembna zadeva. Svojo važnost je zadobil šele z napetostjo med Rusijo in Ameriko. Če bi ne bila nagajala Rusija, bi bila dobila ob mirovni pogodbi Trst Italija. Tako pa je prišlo do kompromisa in so ustvarili Svobodno tržaško ozemlje. Večji del ozemlja v področju A in področju B je naseljen s slovenskim prebivalstvom. Številčno pa so močnejši Italijani, posebno ker je velik del slovenskega življa izgubil narodno zavest. Nekoč je neki francoski politik označil Trst za slovenski po krvi, italijanski po govorici in avstrijski po mišljenju. Po mirovni pogodbi določena ustava bi zajamčila na tem ozemlju velik vpliv Italijanom zaradi številčne premoči. Prvotni državljani tega ozemlja bi mogli biti le tisti, ki so tu bivali l. 1940 in so imeli italijansko državljanstvo. Nadalje pa bi mogla o državljanstvu sklepati zbornica, ki bi jo tvorili poslanci, izvoljeni po proporcionalnem sistemu. Seveda bi bila večina teh poslancev italijanskih. Isto bi veljalo o zakonodaji. Guverner bi imel besedo le v čisto določenih zadevah in v izrednih primerih. Tak primer bi bil tudi, če bi hotel en del prebivalstva nasilno raznarodovati drugega. Tudi bi bila zajamčena dva uradna jezika, italijanski in slovenski, isto bi veljalo o šolstvu. Ti in podobni razlogi pa so privedli italijanske politike do tega, da hočejo z vsemi sredstvi to ozemlje priključiti k Italiji in ga popolnoma in definitivno poitalijančiti. Da bi pustili slovenskemu prebivalstvu kako trajno možnost za ohranitev narodnostne zavesti, ni verjetno. Na Siciliji in na južnem Tirolskem, prav tako v francosko govoreči dolini Aosta je dala Italija posebno pokrajinsko avtonomijo, v Furlaniji in v Gorici je še ni uvedla, in verjetno ne prav zaradi slovenskega življa. V tedniku »Vita nuova« (22. 3. 1952) zagotavlja dopisnik g. Tomizza, da se Sloveneem v Italiji ni nič bati, toda verjetno ta odlični gospod ne pozna natančno razmer, zato je treba prav dati »Demokraciji«, ki njegove trditve pobija. Mi smo trdno uverjeni, da je končni cilj italijanskih politikov, da postane Trst čisto italijansko ozemlje in da bi morali slovenski prebivalci najprej izgubiti svojo narodno zavest, potem pozabiti svoj jezik. Značilno je, da so skušali tudi doslej prikazati Trst kot čisto italijansko mesto; o slovenskem prebivalstvu v Trstu so trdili, da so deloma begunci iz Jugoslavije, deloma Slovenci, ki slovensko več ne znajo govoriti.

Zato je za nas važno, kaka usoda se obeta Trstu v bodočnosti. Največjo besedo imata pri tem Anglija in Amerika. Ta dva pa morata izbirati med italijanskim in Titovim prijateljstvom. Italija je članica atlantskega pakta. Udeležbo pri tem paktu pa skuša izrabiti prav pri tržaškem vprašanju. Na drugi strani pa tudi Titovega zavezništva ne kaže podcenjevati. Italija sicer kaže na to, da Jugoslavija v vojaškem oziru ne pomeni veliko. Toda ne gre le za to. Rusija ima namreč s svojimi satelitskimi državami velike težave. Dokaz so neprestane čistke v najvišjih vrhovih teh držav. Spor s Titom je v takem položaju za Rusijo zelo škodljiv. Če bi se Tito vrnil v ruski objem, bi se vpliv Rusije v satelitskih državah zelo ojačil. Likvidiran bi bil vsaj začasno notranji razkroj komunizma, ki je svetovnega pomena.

Končni cilj italijanske politike je, priključitev obeh področji k Italiji. Toda to bi pomenilo teritorialno revizijo mirovne pogodbe. Na to bi Rusija skoro gotovo ne pristala. Ni gotovo, da bi bilo mogoče iti mimo tega dejstva. Poleg tega bi moral Tito izprazniti področje B. Prostovoljno bi tega ne napravil. S silo pa ga zapadni zavezniki gotovo ne bodo izganjali. Zato se hočejo italijanski politiki zateči k začasni rešitvi. V področju A bi Italija polagoma izpodrinila anglo-ameriško upravo, nekaj njihovih čet pa bi še tudi potem ostalo. Toda tudi to pomeni kršitev mirovne pogodbe in zato spor z Rusijo in spor s Titom. Tito bi v tem dobil razlog, da bi področje B kar anektiral. Prav tega pa si Italija ne želi.

Da je položaj še bolj zapleten, se bodo vršile še volitve. Italiji je uspelo doseči, da se vrše na isti dan, kot v srednji in južni Italiji ter po italijanskem volitvenem zakonu. Velik del tržaškega prebivalstva je s takimi volitvami nezadovoljen, kar pričajo tudi številne resolucije raznih strank, ki se temu protivijo. Slovensko prebivalstvo stoji pred težko nalogo, kako se priključiti tistim skupinam, ki zagovarjajo popolno izvedbo mirovne pogodbe glede Trsta, če je sploh izvedljiv tak sklop list, ki bi nastopile s tako skupno programatsko točko. Časa je malo in treba se bo kmalu odločiti. V okoliških občinah je položaj lažji in zdi se, da odločitev ni daleč. Slovenske volivce mora pri teh volitvah poleg drugega voditi tudi ta važen cilj: pokazati svetu, da ni vse prebivalstvo za priključitev k Italiji.

Pismo „JADRANA“

Velecenjeni gospod

Gen. John WINTERTON

Vrhovni poveljnik anglo-ameriških čet na področju A STO-ja

TRST

Ekscelenca,

Slovenski in hrvatski vseučiliščniki, včlanjeni v Akademskem klubu »JADRAN«, smatrajo za svojo dolžnost opozoriti Vas na sledeče:

V smislu mirovne pogodbe z Italijo, podpisane in ratificirane po 21 državah, so člani tega kluba, svesti si svoje dolžnosti in odgovornosti, takoj zastaviti vse svoje prizadevanje in svoje moči za uresničitev medsebojnega razumevanja tu živečih narodnosti, ki je tako zelo potrebno za razvoj moralne in materialne blaginje celotnega prebivalstva.

Zavedali so se, da je nujno pozabiti vse težke krivice, ki so jih v preteklosti utrpeli, ter obnoviti, zlasti med vrstami študirajoče mladine, strpno sožitje, kot je nekdaj obstojalo med Slovani in Italijani te pokrajine.

V tem svojem prizadevanju so dobili močno oporo pri številnih italijanskih kolegih, ki so prežeti z enakimi čustvi. Pri tem delu so želi vedno vidnejše uspehe.

Predpogoj za dosego tega prepotrebnega cilja pa je sprejem določil mirovne pogodbe in tudi možnost brez strahu javno izpovedati narodno in državno zavest in pripadnost.

Z najglobljim obžalovanjem pa člani Akademskega kluba »JADRAN« ugotavljajo, da so to delo zbližanja in sodelovanja skušale preprečiti osebe, prežete s strankarskim in rasističnim duhom, ki se ne zavedajo velike moralne odgovornosti, ki jo imajo do mladine tu živečih narodnosti, in ki so ponovno skušale razplamteti sovraštvo s ščuvanjem študirajoče mladine — zlasti srednješolske — k narodnostni mržnji, kar se je pokazalo v neredih preteklih dni.

Nobenega dvoma ni, da je vprav neizpolnjevanje dolžnosti nekaterih predpostavljenih za vzgojo dalo razlog, da je bila ta mladina vmešana v nerede, ki samo zastrupljajo njihova mlada srca ter jih izpostavljajo resnim nevarnostim.

Dovolijo si končno pripomniti, da je nedopustno izpostavljati mladino stalni bojazni, da more biti mirovna pogodba vsak trenutek razveljavljena, kar bi jo posledno izpostavilo ponovnemu narodnostnemu in ideološkemu preganjanju. Sleherna bojazen pa mora biti brezpogojno odstranjena, če hočemo vzgojiti moralno močno mladino, ki bo zmogla v bodočnosti dostojno zavzeti odgovorna mesta, ki ji pripadajo v sklopu civilnega prebivalstva.

Obračajo se zato na Vašo Ekscelenco s prošnjo, naj podvzame vse ukrepe, ki bodo onemogočili sleherno nadaljnje ščuvanje študirajoče mladine tega področja.

Z iskrenim spoštovanjem!

Odbor

Trst, 28. III. 1952.

Izšel je „PASTIRČEK“ za mesec marec

Opozorilo!

Dospela je 3. stev. »Vera in dom«. Naročniki so naprošeni, da jo dvignejo na upravi »Kat. glasa«, Riva Piazzutta 18.

Za žrtve plazov v Benečiji

Slovenska družina iz Tržiča 1000; gospa Marija Uršič 1000; gospa Mantegna Marija iz Rima v zahvalo patru Leopoldu za prejeto milost, 1 ženski plašč, dve jopi in dva para otroških čevljev.

Odgovorni urednik: *Stanko Stanič*
Tiska tiskarna Budin v Gorici

POZOR!

PODJETNIKI, TRGOVCI, INDUSTRIJALCI, IN ZASEBNIKI,

AGENCIJA CELERITAS

Vam prihrani na času in denarju in vam preskrbi trgovske, uradne in kazenske informacije, vsakovrstne potne liste, kakor tudi potne liste za brezdomce, potrdila o bivanju, pojasnila in nasvete o prijavah na podlagi zakona Vanoni, ter izpolnjevanje tozadevnih obrazcev, vsakovrstne prošnje kakor tudi prevode v tuje jezike, v najkrajšem času.

TRST - ULICA TORREBIANCA ŠT. 29 - TELEFON 64-78

Trgovina čevljev „Alpina“ v Gorici - Corso Verdi 34

si dovoljuje opozoriti svoje cenj. odjemalce na nove dohode krasnih **pomladanskih čevljev**, ki so izstavljeni v njenih izložbah na Korzu.

POZOR! POZOR!

Spomnite se na svojce v Jugoslaviji in jim za veliko noč pošljite velikonočno darilo po tvrdki

CITRUS
IMPORT-EXPORT

Lastnik Aleksander Goljevšček

TRST, UL. TORREBIANCA 27 - TEL. 2-44-67

Pošiljamo vse vrste živeža, limone, pomaranče in razno drugo blago.

lokomotivo. Dva, trije sunki in oba stroja sta se ustavila. Burns je imel neznanski občutek, kot da se je svetovje ustavilo v svojem gibanju. Negibnost in tihota sta ga vsega prevzela. Peterson je skočil iz lokomotive in se smejal, kričal in plesal na železniškem nasipu. Iz rešilne lokomotive sta izstopila oba vozača in mu začela ploskati takt.

Medtem je tudi Burns počasi zlezel iz stroja. Po cesti čez polje, za katerim se je v daljavi bleščalo jezero kot velikansko ogledalo, sta pridrvela dva jeepa. V prvem je sedel inšpektor z glavne postaje in policijski poročnik, v drugem pa poročevalec lista »Evening post«. Inšpektor je čestital obema in ju vprašal, ali kaj želita.

»Piti hočem,« se je smejal Peterson, »samo piti!«

»Pa vi?« se je inšpektor obrnil k Burnsu.

»Dva dni dopusta — če je mogoče.«

»Seveda! Takoj! Ali imate družino?«

»Prav lepa hvala!« se je Burns vesel smehljal.

Inšpektor je stopil k pokvarjeni lokomotivi, da pogleda škodo. Tedaj je pristopil časnikar ter začel izpraševati Burnsa, kako se je počutil med vožnjo. Burns je samo odkimal ter pokazal na svojega tovariša: »Vprašajte rajši njega!«

Peterson je stal s steklenico v roki sredi gruče ljudi, ki so se nabrali kdove od kod, in na široko razlagal, kako je bilo. »Živce mora človek imeti,« se je hvalil, »živce kot vrvi!«

Burns pa je stal na železniškem nasipu in strmel v bližnje drevo, na katerem je pel kos. »Nekaj podobnega sem že doživel... Takrat leta 1918, ko smo zlezli iz strelnih jarkov, ker je bil konec... konec vojne in mi smo ostali živi!.. Sonce je prav tako sijalo... samo kos ni pel... samo kos ni pel... Ali ni svet čudovito lep!«

(Konec)